

Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul Centru), (jud. S. Dimitriu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. A. Pahopol, O. Cojocaru, R. Pulbere)

DECIZIE

07 iulie 2021

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Ala Cobăneanu
Galina Stratulat
Dumitru Mardari
Iurie Bejenaru

examinând recursul declarat de Terioșchin Denis,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Terioșchin Denis împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Primăria Chișinău și executorul judecătoresc Nicolăescu Nicolae cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului moral cauzat,

împotriva deciziei din 26 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respinsă cererea de apel depusă de Terioșchin Denis, admisă cererea de apel depusă de Ministerul Justiției și modificată hotărârea din 01 septembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) în sensul micșorării sumei încasate,

c o n s t a t ă :

La 19 februarie 2020, Terioșchin Denis a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Primăria Chișinău și executorul judecătoresc Nicolăescu Nicolae cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului moral cauzat.

În motivarea acțiunii a indicat că este proprietar al apartamentului nr. X, situat în mun. Chișinău, str. XXXXX XXXXX, nr. X, procurat pentru reconstruirea acestuia, trecerea în spațiu nelocativ pentru a fi dat în chirie și obținerea de pe aceasta a profitului pentru un trai decent. S-a adresat către Primăria Municipiului Chișinău și Direcția Generală Locativ-comunală și Amenajare cu cerere, prin care a solicitat

modificarea destinației din locativă în nelocativă, însă a primit refuz.

Prin hotărârea Curții de Apel Chișinău din 13 decembrie 2007, a fost admisă cererea de chemare în judecată, recunoscut ilegal refuzul Primăriei mun. Chișinău, Direcția Generală Locativ-Comunală și Amenajare privind modificarea statutului juridic al apartamentului menționat supra și obligată Primăria mun. Chișinău, Direcția Generală Locativ-comunală și Amenajare să modifice statutul juridic al apartamentului și să elibereze autorizația de schimbare a destinației.

A susținut că, din anul 2007 și până în prezent, Primăria mun. Chișinău și Direcția Generală Locativ-comunală și amenajare nu au executat hotărârea sus-menționată. La adresarea repetată a executorului judecătoresc Nicolae Nicolaescu către Primăria mun. Chișinău de a modifica statutul juridic al apartamentului, Primăria mun. Chișinău refuză în satisfacerea cerințelor. Prin răspunsul nr. 018-410r/19 din 06 februarie 2020, executorul judecătoresc Nicolaescu Nicolae i-a adus la cunoștință reclamantului că a informat Primăria municipiului Chișinău în repetate ori, însă, până în prezent, documentul executoriu nu a fost executat.

A menționat că, la 27 ianuarie 2020, executorul judecătoresc s-a adresat repetat către Primarul Primăriei municipiului Chișinău cu cerere privind executarea de bună voie a hotărârii judecătorești, neexecutată din anul 2007. Astfel, hotărârea judecătorească, pronunțată la 13 decembrie 2007 rămâne neexecutată timp de treisprezece ani, fiind încălcat neîntemeiat orice termen rezonabil de executare a hotărârii judecătorești, pe când Primăria a fost și este obligată să o execute.

Prin neexecutarea cu rea-credință a hotărârii judecătorești, Primăria municipiului Chișinău i-a încălcat dreptul la executare în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Perioada de referință care urmează a fi luată în considerație în speță constituie cea cuprinsă de la data nașterii obligației de executare - 13 decembrie 2007 și până la ziua adoptării hotărârii cu privire la o eventuală constatare a violării dreptului garantat de Articolul 6 § 1 din Convenție.

A specificat că, ținând cont de recomandările Curții Supreme de Justiție, prejudiciul moral adus în urma neexecutării cu rea-voință a hotărârii judecătorești îl estimează la 7800 Euro.

În fața instanțelor de judecată a solicitat admiterea cererii și constatarea încălcării dreptului reclamantului său la executarea în termen rezonabil a hotărârii Curții de Apel Chișinău din 13 decembrie 2007 și încasarea de la bugetul de stat, gestionat de Ministerul Finanțelor, prin intermediul Ministerului Justiției al, în beneficiul său a sumei de 7800 de euro cu titlu de prejudiciul moral.

Prin hotărârea din 01 septembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru), a fost admisă parțial cererea de chemare în judecată înaintată de Terioșchin Denis împotriva Ministerului Justiției, intervenienți accesorii Primăria Chișinău și executorul judecătoresc Nicolăescu Nicolae cu privire la constatarea faptului încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și repararea prejudiciului moral cauzat.

A fost constată încălcarea dreptului Terioșchin Denis, la executarea în termen rezonabil a hotărârii Curții de Apel Chișinău din 13 decembrie 2007, pe cauza civilă dosarul nr. 32749/07, la acțiunea lui Terioșchin Denis împotriva CMC, Primăria mun. Chișinău, Direcția Generală Locativ-Comunală și Amenajare cu privire la recunoașterea dreptului pretins, prin neexecutarea hotărârii judecătorești în perioada 21 aprilie 2016-01 septembrie 2020.

A fost încasat de la bugetul de stat, gestionat de Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Terioșchin Denis, suma de 20 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral cauzat. În rest acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

Pentru a hotărî astfel, prima instanță a constatat în hotărâre neexecutarea continuă a Hotărârii Curții de Apel Chișinău din 13 decembrie 2007, ceea ce constituie o încălcare a dreptului reclamantului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și prezintă o violare a dreptului subiectiv al acestuia, garantat de art. 6 par. (1) al Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale.

Instanța a respins argumentele pârâților precum că executarea hotărârii judecătorești nu a avut loc până la moment, pe motiv că în hotărârea Curții de Apel Chișinău au fost constatate neconformități, iar Direcția generală locativ-comunală și amenajare a teritoriului nu dispune de competența de a schimba destinația imobilului sau să elibereze autorizația de schimbare a destinației, atribuție ce ține de Direcția generală arhitectură urbanism și relații funciare a Consiliului municipal Chișinău, or, lipsa calității de debitor dacă exista la momentul examinării cauzei, urma a invoca în acel proces, iar dacă a intervenit ulterior, urma ca debitorul să solicite înlocuirea cu succesorul în drepturi sau să recurgă la alte temeuri procedurale, dar nu să procedeze la neexecutarea acestei hotărâri.

La fel, instanța a apreciat critic concluzia pârâtului, despre faptul că Terioșchin Denis nu a manifestat diligența corespunzătoare obligațiilor sale în cadrul procedurii de executare, manifestate prin nesupunerea solicitărilor autorității publice locale de a prezenta mai multe documente necesare în vederea schimbării destinației imobilului și eliberării autorizațiilor de rigoare.

Cu privire la termenul neexecutării hotărârii, prima instanță a menționat că deși hotărârea Curții de Apel Chișinău a fost emisă la 13 decembrie 2007, documentul executoriu a fost prezentat de către creditor spre executare la 05 aprilie 2016, procedura de executare fiind intentată prin încheierea executorului judecătoresc din 05 aprilie 2016, motiv pentru care a fost constată încălcarea dreptului reclamantului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești în perioada 21 aprilie 2016 (momentul expirării termenului de executare benevolă) - 01 septembrie 2020 (momentul pronunțării hotărârii).

Prin decizia din 26 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respinsă cererea de apel depusă de Terioșchin Denis, admisă cererea de apel depusă

de Ministerul Justiției și modificată hotărârea din 01 septembrie 2020 a Judecătoriei Chișinău (sediul Centru) în sensul micșorării sumei încasate de la 20 000 de lei la 2 000 de lei.

Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că deși prima instanță a constatat corect neexecutarea unei hotărâri judecătorești irevocabile favorabile lui Terioșchin Denis, totuși ultimul nu a manifestat maximă diligență și rolul activ în executarea documentului executoriu, iar inacțiunile sale în mare măsură au determinat neexecutarea în termen rezonabil a hotărârii. În acest sens, neprezentarea de către reclamant în Direcția generală arhitectură, urbanism și relații funciare a Consiliului municipal Chișinău documentelor solicitate conform pct. 22 din Regulamentul privind autorizarea funcționării și schimbării destinației construcțiilor și amenajărilor, aprobat prin hotărârea Guvernului RM nr. 306 din 30 martie 2000, refuzul avansării cheltuielilor de executare, în viziunea instanței de apel manifestă că executarea hotărârii judecătorești nu reprezintă o importanță prioritară pentru Terioșchin Denis.

Nici cu privire la termenul neexecutării hotărârii, instanța de apel nu a fost solidară cu instanța de fond, menționând că potrivit informației Curții de Apel Chișinău nr.35/10-839 din 03 iunie 2020, copia de pe hotărârea Curții de Apel Chișinău din 13 decembrie 2007 a fost expediată pentru executare în adresa Direcției generale locativ-comunale și amenajare și Departamentului de executare a deciziilor judiciare Centru la data de 05 februarie 2008, astfel, termenul de executare urmează a fi calculat de la data numită.

În asemenea circumstanțe, reținând că creditorul executării nu a întreprins acțiunile necesare întru executarea documentului executoriu, prejudiciul moral supus încasării urmează a fi redus considerabile de la 20 000 de lei la 2 000 de lei.

La 30 martie 2021 (prin oficiul poștal), Terioșchin Denis a contestat cu recurs decizia din 26 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea integrală a acesteia și a hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă în modul formulat.

În motivarea recursului au invocat faptul că decizia instanței de apel este contradictorie, la emiterea căreia instanța nu a aplicat o lege care trebuia să fie aplicată și a interpretat eronat legea.

La 15 mai 2021 (prin poștă electronică), executorul judecătoresc Nicolaescu Nicolae, a depus o referință la recursul declarat de către Terioșchin Denis, solicitând examinarea cauzei în lipsa lui.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că decizia recurată a fost pronunțată la 26 ianuarie 2021, expediată părților la 04 martie 2021, fără a se cunoaște cu certitudine data recepționării de către recurent. Astfel, se constată că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul, la 30 martie 2021, împotriva deciziei

instanței de apel în termenul stabilit de lege.

În corespundere cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, recurenta și intimații au avut ocazia să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. (*mutatis mutandis*, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75)

Subsidiar, în § 26 – 27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 al Codului de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacra verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând hotărârea contestată în raport de criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Terioșchin Denis întemeiat și care urmează a fi admis cu modificarea deciziei recurate în partea încasării prejudiciului moral cauzat.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să modifice decizia instanței de apel și/sau hotărârea primei instanțe.

Pe parcursul examinării cauzei în fazele procesuale anterioare s-a constatat cu certitudine că temei pentru intentarea prezentei acțiuni a constituit o pretinsă încălcare a dreptului recurentului Terioșchin Denis la executare în termen rezonabil a unei hotărâri judecătorești.

Examinând acțiunea cu privire la constatarea încălcării dreptului, prima instanță a ajuns la concluzia despre temeinicia acesteia și admis-o parțial, reținând în susținerea concluziei sale că, la caz, într-adevăr a existat o ingerință în dreptul lui Terioșchin Denis la executarea în termen rezonabil a unei hotărâri favorabile, iar temeiurile invocate de autoritățile publice locale în justificarea imposibilității executării hotărârii au fost apreciate drept irelevante. Astfel, instanța considerând violat dreptul reclamantului și constatând temeinicia acțiunii a acordat o despăgubire morală, însă, mai mică decât cea solicitată de Terioșchin Denis.

Examinând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău, la fel a constatat încălcarea dreptului reclamantului, însă a decis modificarea hotărârii primei instanțe în partea prejudiciului încasat și l-a redus semnificativ, reținând în soluția sa că neexecutarea hotărârii irevocabile se datorează inclusiv reclamantului, iar perioada

neexecutării hotărârii este cea invocată de reclamant și nu cea reținută de prima instanță.

Instanța de recurs atestă că sub acest aspect, decizia instanței de apel este eronată, iar concluziile instanței sunt bazate pe administrarea arbitrară a probelor.

Colegiul largit evidențiază că, deși instanța de apel a cercetat și a analizat toate probele prezentate de părți, raportându-le la cadrul legal relevant speței, aceasta nu putea să tragă concluzii asupra obligației lui Terioșchin Denis de a prezenta unele acte la Direcția locativ-comunală și amenajare, or această procedură a fost epuizată irevocabil prin hotărârea din 13 decembrie 2007 a Curții de Apel Chișinău, fiind obligată autoritatea publică locală să modifice statutul juridic al imobilului și să-i elibereze reclamantului autorizația necesară. Executarea unei hotărâri irevocabile este necondiționată.

În hotărârea sa nr.22 din 08 octombrie 2019, § 33, Curtea Constituțională, *inter alia*, a reamintit că accesul la justiție semnifică nu doar posibilitatea juridică efectivă de a te adresa unui organ de plină jurisdicție pentru soluționarea unei contestații și obținerea unei satisfacții, ci și dreptul de a cere executarea hotărârii obținute. Iar respectarea sentințelor și a altor hotărâri definitive ale instanțelor judecătorești este obligatorie. Caracterul obligatoriu al hotărârilor judecătorești se exprimă prin obligativitatea executării acestora. Dreptul la executarea unei hotărâri judecătorești constituie o parte integrantă a dreptului la un proces echitabil.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului în practica sa a reținut, *cu titlu de principiu*, că dreptul la un proces echitabil ar fi iluzoriu dacă *ordinea juridică a unui stat ar permite* ca o hotărâre judecătorească definitivă și obligatorie să rămână inoperantă, în detrimentul unei părți a procesului (*cauza Immobiliare Saffi v. Italia, hotărâre din 28 iulie 1999, § 63; cauza Șandor v. România, hotărâre din 24 martie 2005, § 23*).

Instanța de recurs evidențiază că este inacceptabilă, la caz, invocarea de către autorități a obligației lui Terioșchin Denis de a parcurge în totalitate procedura de eliberare a autorizației de schimbare a destinației imobilului, or în acest caz efectul hotărârii irevocabile din 13 decembrie 2007 a Curții de Apel Chișinău este ignorat ba chiar negat în mod evident.

În acest context se reține că atât prima instanță, cât și instanța de apel corect au apreciat probatoriul livrat de părți, constatând o încălcare a dreptului lui Terioșchin Denis la executarea în termen rezonabil a unei hotărâri irevocabile.

Cu privire la perioada neexecutării și quantumul prejudiciului moral, Colegiul largit atestă că, la caz, opiniile instanțelor ierarhic inferioare diferă în mod substanțial. Astfel, prima instanță a constatat neexecutarea hotărârii din 13 decembrie 2007 a Curții de Apel Chișinău pentru perioada 21 aprilie 2016 – 01 septembrie 2020, stabilind pentru perioada de 4 ani și 4 luni o despăgubire morală în quantum de 20 000 de lei. Or, în viziunea primei instanțe neexecutarea hotărârii judecătorești în perioada anilor 2008-2016 este imputabilă exclusiv reclamantului,

ultimul nu a oferit nici o explicație cu privire la cauza inactivității lui în vederea punerii în executare a hotărârii.

Instanța de apel, la acest aspect, a reținut că controlul executării hotărârilor în materia contenciosului administrativ, potrivit legislației în vigoare la data rămânerii irevocabile a hotărârii din 13 decembrie 2007 a Curții de Apel Chișinău, a fost în obligația instanței judecătorești. Potrivit informației Curții de Apel Chișinău hotărârea irevocabilă în cauză a fost expediată pentru executare silită Direcției generale locativ-comunale și amenajare precum și Departamentului de executare a deciziilor judiciare Centru, la 05 februarie 2008, astfel termenul de executare urmează a fi calculat din acea dată. Totuși, constatând neexecutarea unei hotărâri judecătorești irevocabile într-o perioadă mai mare decât cea constatată de prima instanță, instanța de apel a decis micșorarea despăgubirii morale oferite reclamantului.

În acest sens, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție acceptă ca fiind justificată concluzia instanței de apel referitoare la perioada neexecutării, or reclamantului Terioșchin Denis nu-i poate fi imputată vina în aceea că el nu a întreprins măsuri de executare silită a hotărârii judecătorești, obligație pozitivă care la acel moment îi revenea Statului.

Așadar, potrivit Legii sarcina probațiunii lipsei de încălcare a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a lipsei suportării unui prejudiciu moral îi revine Ministerului Justiției, care nu a justificat cauza neexecutării hotărârii judecătorești în perioada anilor 2008 – 2016.

În coerența celor expuse, fiind într-un mod explicit constatată încălcarea dreptului lui Terioșchin Denis la executarea unei hotărâri irevocabile în perioada 2008 – februarie 2020, în fața instanței de recurs este pusă problema acordării unei satisfacții echitabile prin repararea prejudiciului moral.

Colegiul lărgit observă că hotărârea emisă în favoarea lui Terioșchin Denis rămâne a fi neexecutată până în prezent și că el nu poate dispune de imobilul aflat în proprietatea sa după intima convingere, menținându-se la moment statutul de ”victimă”, iar suma oferită de către instanța de apel este net inferioară celor pe care CtEDO le atribuie de obicei în cauzele moldovenești similare.

Respectând principiul unui remediu efectiv precum și practica CtEDO în cauzele similare (*cauza Marian și Alții v. Republica Moldova, hotărârea din 15 septembrie 2020*), instanța de recurs trage concluzia că o sumă de 25 000 de lei oferită lui Terioșchin Denis cu titlu de prejudiciul moral cauzat de neexecutarea unei hotărâri judecătorești este suficientă.

Prin urmare, ținând cont de faptele din speță, de argumentele părților și de constatările de mai sus, Colegiul judiciar consideră că a examinat principalele întrebări juridice puse în cerere și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința motivelor invocate în recursul formulat.

Din considerentele arătate, Colegiul civil, comercial și de contencios

administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul și de a modifica decizia din 26 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău în partea încasării prejudiciului moral cauzat.

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. e) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de către Terioșchin Denis.

Se modifică decizia din 26 ianuarie 2021 a Curții de Apel Chișinău în partea încasării de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției al Republicii Moldova, în beneficiul lui Terioșchin Denis a prejudiciului moral, majorând suma încasată de la 2 000 de lei până la 25 000 de lei.

În rest, decizia instanței de apel se menține.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Ala Cobăneanu

Galina Stratulat

Dumitru Mardari

Iurie Bejenaru